Column
Onno Crasborn

Onverwachte gasten

In 2008 publiceerden we het Corpus Nederlandse Gebarentaal (NGT). Zeventig uur video-opnames van dialogen tussen doven. Het leeuwendeel is openbaar, en dus door elke onderzoeker te gebruiken. ‘Corpus’ is een groot woord voor onze verzameling, leerden we steeds meer inzien: zonder uitgebreide annotaties is een video niet alleen voor gebarentaal-leken onbegrijpelijk, maar ook voor taalkundigen betekenisloos. In de twee jaar die de kleine investeringssubsidie van NWO ons eraan liet werken, was er nauwelijks tijd over om gebaren en zinnen te vertalen. Laat staan dat we een fonetische transcriptie hadden gemaakt van alle details. Vingerbewegingen, gezichtsuitdrukkingen, hoofdknikken, leunen naar links of naar achteren… je bent zo een hele dag bezig met een enkel minuutje video.

Gelukkig wisten we van tevoren dat de verzameling niet alleen interessant zou zijn voor kwantitatief onderzoek. Alleen al er naar kunnen kijken maakt de filmpjes bijzonder. Er is namelijk niet zoveel gebarentaal te zien geweest in het verleden. We hebben geen dovenomroep, er zijn geen dove speelfilms (met ondertiteling voor horenden), en er is geen Sesamstraat met een gebarende Pino. Af en toe is er een tolk op televisie. Wel zijn er twee planken met videobanden gemaakt sinds de jaren tachtig, en later nog een hele plank dvd’s, maar je kunt er nog geen hoekje van een bibliotheek mee vullen. Het Corpus NGT bevat discussies die voor veel doven interessant zijn. Hebben dove ouders het recht om via IVF een dove embryo te selecteren? Is het positief of negatief dat er regionale variatie is in gebarentaal? Het vormt een aanzienlijke verrijking van het dove medialandschap, dachten wij zelf met gepaste trots.

En inderdaad, op de publiekssite www.corpusngt.nl kijken zowel doven als horende tolken en gebarentaaldocenten regelmatig rond. Maar het mailtje van collega’s uit Hamburg hadden we niet verwacht. Of de publiekssite niet ook in het Duits vertaald kon worden, om de filmpjes te kunnen bekijken. Hè? Maar de Duitse Gebarentaal en de Nederlandse zijn toch twee verschillende talen? De dove oosterburen gaan de Nederlandse Gebarentaal toch niet begrijpen? Nee, dat was waar. Maar ze wilden het gewoon zien. Kunnen kijken. Er is geen vreemdetalenonderwijs voor gebarentaal, niet in Nederland en ook niet in Duitsland. Ontwikkeling, zo denkt men in het dovenonderwijs nog altijd, is gekoppeld aan gesproken taal. En daarom hebben de gebarentaalcorpora die nu overal gemaakt worden een bijzonder en onverwachte functie erbij gekregen: ze maken een blik op een andere taal mogelijk, voor doven uit allerlei landen.

Onno Crasborn is gebarentaaldeskundige en senior onderzoeker Taalwetenschap aan de Radboud Universiteit.